

1. Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία θα τεθεί η έννοια της ανθρώπινης αξίας, η οποία αποτελεί το ανώτατο και σπουδαιότερο έννομο αγαθό που προστατεύεται από την ελληνική έννομη τάξη με το άρθρο 2 παρ. 1 του ελληνικού Συντάγματος. Επιπλέον θα γίνει αναφορά στις ενέργειες οι οποίες συνιστούν προσβολή της ανθρώπινης αξίας βάσει υποθέσεως που απασχόλησε το Δευτεροβάθμιο Ναυτοδικείο Πειραιά και το οδήγησε στην έκδοση της υπ' αριθμόν 213/1997 απόφασης.

2. Το ιστορικό της Υπόθεσης

Ο εγκαλόν Μ.Θ., κάτοικος Πολίχνης Θεσσαλονίκης, κατέθεσε στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης έγκληση στις 21 Σεπτεμβρίου 1995, εις βάρος τριών οργάνων του λιμενικού σώματος, τα οποία κατηγορούνται ότι διέπραξαν εις βάρος του εγκαλούντος: α. βασανιστήρια κατά συναυτουργία, β. εξύβριση, γ. απειλή. Τα εγκλήματα αυτά διεπράχθησαν, σύμφωνα με την έγκληση, κατά τη σύλληψη του εγκαλούντος εξ ενός των κατηγορουμένων ύστερα από παράνομη στάθμευση του οχήματος του εγκαλούντος στην προβλήτα του λιμανιού την ώρα που αναχωρούσε το πλοίο « Μυτιλήνη» και από τους άλλους δύο στο διάδρομο του ΚΛΘ και κατά τη διάρκεια της νύχτας στο χώρο της κράτησης του.

3. Το νομικό ζήτημα που ετέθη στο δικαστήριο και η έννοια της ανθρώπινης αξίας
Σύμφωνα με το ιστορικό στο δικαστήριο ετέθη το νομικό ζήτημα αν τα διαπραχθέντα κατά την έγκληση, εγκλήματα και συγκεκριμένα τα βασανιστήρια κατά αυτουργία όντως εμπίπτουν στην έννοια των βασανιστηρίων, εάν συνιστούν προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και κατά συνέπεια υφίσταται όχι μόνο παράβαση του άρθρου 371 Α παρ.1 του Ποινικού Κώδικα αλλά και του άρθρου 2 παρ.1 του Συντάγματος.

Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης, την ανθρώπινη αξία συνιστούν οι ιδιότητες εκείνες που είναι συμφυείς με την ανθρώπινη φύση ήτοι ζωή, σωματική ακεραιότητα και υγεία, προσωπική ελευθερία και ως ένα σημείο και η τιμή, όπως παρατηρεί και ο Κων/νος Κωνσταντινίδης στο βιβλίο του Ποινικό Δίκαιο και ανθρώπινη αξιοπρέπεια, εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1987,σελ.110. Κατά συνέπεια το έννομο αγαθό που προστατεύεται από τις περί βασανιστηρίων διατάξεις του Ποινικού Κώδικα είναι ο ίδιος ο άνθρωπος. Το προστατευόμενο έννομο αγαθό αποτελούν δηλαδή καθεμία από τις παραπάνω ιδιότητες ξεχωριστά ή όλες μαζί.

4. Ο ορισμός των βασανιστηρίων

Με βάση τον ορισμό του νομοθέτη στη διάταξη του άρθρου 137 Α παρ.2 του Ποινικού Κώδικα βασανιστήρια συνιστούν Α. η μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου. Κάθε σωματικός πόνος συνεπώς δεν αποτελεί βασανισμό, αλλά μόνο ο σωματικός πόνος που προκαλείται μεθοδευμένα και είναι έντονος, δηλαδή εντεταμένος, σφοδρός και γενικότερα ο σωματικός πόνος που έχει ισχυρή επίδραση πάνω στις αισθήσεις του ανθρώπου. Έτσι πρέπει να αποκλεισθεί από την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος κάθε ελαφρύς ή ασήμαντος πόνος του σώματος. Βεβαίως, επειδή ο πόνος είναι υποκειμενικό αίσθημα, η αντικειμενικότητα του θα κριθεί από το είδος της σωματικής βλάβης ή κάκωσης που προκάλεσε. Ως μεθοδευμένη πρόκληση σωματικού πόνου πρέπει να θεωρηθεί η έντονη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου η οποία δεν είναι απλή ή στιγμιαία, στην τελευταία περίπτωση ακόμη και αν είναι έντονη άλλα αγγίζει τα όρια της συστηματικής πρόκλησης έντονου σωματικού πόνου με την έννοια της συστηματικής πρόκλησης ότι ακολουθείται κάποια ιστορικά γνωστή ή επιστημονική μέθοδος βασανισμού. Β. Η

μεθοδευμένη πρόκληση σωματικής εξαντλήσεως επικίνδυνης για την υγεία. Σωματική εξάντληση σημαίνει τη σωματική κατάρπτωση την εξασθένιση και γενικά την αδυναμία του ανθρώπινου οργανισμού, η οποία πρέπει να είναι επικίνδυνη για την υγεία του υφισταμένου τα βασανιστήρια. Γ. Η μεθοδευμένη πρόκληση ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή σωματική βλάβη. Εδώ υπάγεται κάθε χρησιμοποίηση αντίθετη στο νόμο χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών και τεχνητών μέσων με σκοπό να κάμψουν τη θέληση του θύματος.

5. Το συμπέρασμα της απόφασης 213/1997 του Δευτεροβάθμιου Ναυτοδικείου Πειραιά

Το δικαστήριο συμπέρανε ότι οι σωματικές βλάβες που προξενήθηκαν από τα λιμενικά όργανα στον εγκαλούντα δεν συνιστούν βασανιστήρια της διάταξης της παραγράφου 2 και 1 του άρθρου 137 Α του Ποινικού Κώδικα λόγω έλλειψης διάρκειας αλλά προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου. Προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας συνιστούν Α. η χρησιμοποίηση ανιχνευτή της αλήθειας Β. η παρατεταμένη απομόνωση Γ. η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Εν προκειμένω τα κατάγματα που προκάλεσαν τα δύο από τα τρία λιμενικά όργανα, (για το άλλο λιμενικό όργανο η ένοχη του και για τα τρία εγκλήματα της εγκλήσεως δεν πιθανολογήθηκε) που προκάλεσαν ύστερα από έντονο και βίαιο ξυλοδαρμό στον εγκαλούντα προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια του διότι αυτά συνιστούν βλάβη της υγείας του, η οποία μαζί με τη σωματική κάκωση, την άσκηση σωματικής και ψυχολογικής βίας και κάθε άλλη σοβαρή προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών. Επομένως, τα δύο όργανα τιμωρήθηκαν δυνάμει της αποφάσεως για προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά συναυτουργία, της οποίας οι προϋποθέσεις υφίσταντο, όπως αναλυτικά εκθέτει το σκεπτικό της, διότι η συμπεριφορά τους είχε τη μορφή πρόκλησης σωματικής κάκωσης και βλάβης της υγείας του εγκαλούντος με σκοπό τον εκφοβισμό του και την τιμωρία του συνεπεία της αξιόποινης συμπεριφοράς του προς τον αρχικελευστή (ο εγκαλών αρνήθηκε να δώσει στον αρχικελευστή τα στοιχεία της ταυτότητας του, δίπλωμα οδήγησης και άδεια κυκλοφορίας οχήματος) καθώς και για τα εγκλήματα της εξυβρίσεως και της απειλής.

6. Επίλογος

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι η σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας, της οποίας η τέλεση διαπιστώθηκε από το Δευτεροβάθμιο Ναυτοδικείο Πειραιά με σκοπό την απόσπαση πληροφοριών εκ μέρους του θύματος ή ομολογίας ή κατάθεσης ή δήλωσης αποκηρύξεως ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας ή τιμωρίας συνιστούν προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που είναι αντίθετη στο άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματος. Η σχολιαζόμενη απόφαση είναι δημοσιευμένη στο νομικό περιοδικό Ποινικά Χρονικά 1997,267.